

БЕЗПЕКА ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

У сучасних умовах вплив внутрішніх та зовнішніх чинників на результати діяльності кредитних спілок (КС) достатньо відчутний і створює труднощі для її розвитку. Тому результати діяльності насамперед залежать від економічної безпеки, вмiлого керування і управління КС. Забезпечення економічної безпеки кредитної спілки - це процес досягнення стану захищеності її економічних інтересів, які виявляються в ході реалізації цілей статуту та полягають у створенні сприятливих умов для функціонування спілки. Економічна безпека - це такий стан ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам) [3].

Для забезпечення захисту економічних інтересів КС необхідно створити цілісну систему економічної безпеки (СЕБ). Практично схеми побудови універсальної системи безпеки не існує. Кожна система - це унікальний продукт. Її треба будувати, виходячи з сутності зв'язків і бізнес-процесів. Але існує загальний алгоритм локалізації загроз, який можна застосовувати для будь-якої системи:

- ідентифікація джерел загроз (ризиків);
- оцінка ступеня загрози;
- виявлення груп джерел загроз по цілях, ресурсах, інтересах;
- побудова системи захисту.

Оскільки головними загрозами зовнішнього середовища є кримінал, конкуренти, держава, а внутрішнього - персонал, то основні напрямки у виявленні та ідентифікації джерел загроз такі:

- виявлення кримінальних аспектів ринку;
- виявлення обставин несумлінної конкуренції;
- виявлення фактів розкриття комерційних таємниць;
- збір інформації про позичальників;
- виявлення ненадійних позичальників;
- постійна робота з персоналом;
- своєчасне надання керівництву інформації для вирішення управлінських питань;
- забезпечення необхідного рівня безпеки при проведенні масових заходів.

Створення та забезпечення функціонування СЕБ включає розробку та здійснення заходів протидії всіляким погрозам економічної безпеки спілки, захист її економічних інтересів. Одним з напрямків роботи по забезпеченню такого захисту є створення сприятливих умов для ведення фінансових операцій, які дозволяють отримати максимальний дохід при мінімальних ризиках. Проте, щоб цілеспрямовано формувати такі умови, необхідно чітко виділити об'єкти і явища, які впливають на економічну безпеку КС. Це дозволяє надати роботі більш системний і комплексний характер.

Варіант структури комплексної системи організації роботи по забезпеченню економічної безпеки КС представлений на рис.1, на якому виділені три групи забезпечення економічної безпеки, котрі охоплюють основні джерела, що породжують всілякі загрози економічній безпеці КС.

Рис. 1. Загальна структура системи забезпечення економічної безпеки кредитної спілки

До першої групи входить найсильніший елемент - органи управління КС, вищим органом управління є загальні збори її членів, які можуть приймати рішення з будь-яких питань діяльності кредитної спілки. Організація управління - один із чинників розвитку економіки, через неї реалізується дія об'єктивних законів функціонування ринку [6]. Оцінити значення організаційної структури можна словами Пітера Друкера: «Гарна організаційна структура сама по собі не забезпечить високої ефективності - як гарна конституція не гарантує гарного президента... Але погана організаційна структура робить гарну роботу неможливою, незалежно від того, наскільки гарним є кожен із менеджерів сам по собі». Успішний розвиток КС, як і будь-якої іншої організації, значною мірою залежить від якості внутрішнього управління. Внутрішнє управління - це процес волеутворення і реалізації волі, здійснюваної спільно і стосовно інших підлеглих осіб, спрямований на досягнення однієї чи кількох цілей та пов'язаний з адекватною відповідальністю[2].

Наступним важливим елементом, який включено до другої групи, є організаційно - технічна побудова робочих місць. З точки зору організації моніторингу робочих місць, їх необхідно розділити по категоріях, в залежності від ступеня загрози економічній безпеці.

Для мінімізації ризику шахрайства з боку робітників необхідно:

- переглянути список можливих ризиків шахрайства;
- проаналізувати досвід попередніх періодів. Його функція - обстежувати та попереджувати всі види шахрайства і порушення прав інтелектуальної власності;

- спостерігати за робітниками - важливо з'ясувати, чи існують процеси, які підконтрольні і досконало відомі тільки одному робітнику;
- необхідно звернути увагу на корпоративну культуру: установа, в якій створено атмосферу відкритості і довіри, значно менше схильна до ризику шахрайства з боку робітників;
- необхідно у письмовій формі сформулювати політику установи по відношенню до шахрайства, а також план заходів при підозрі у шахрайстві;
- створення «гарячої лінії» дасть змогу робітникам конфіденційно попереджувати про шахрайства.

Функціонування системи економічної безпеки КС неможливе без інформаційно-аналітичної роботи, яка спрямована на накопичення та обробку корисної інформації із застосуванням сучасних інформаційних технологій, її аналіз і своєчасне використання. Головний пріоритет - захист комп'ютерної інформації. Управління побудоване на основі єдиної комп'ютерної системи, тому проникнення вірусу або несанкціонований доступ до системи сторонньої особи можуть її порушити. Ця робота, більша частина якої пов'язана з аналізом умов і об'єктів, віднесених до третьої групи, впливає на ефективність прийнятих рішень і повинна здійснюватись у зв'язку з рішенням управлінських завдань.

Побудова комплексної СЕБ допоможе вирішити багато питань економічної безпеки, але неефективнішою є система колективної безпеки. Як засіб забезпечення економічної безпеки можна запропонувати концепцію створення єдиної системи моніторингу фінансового стану КС, основною ідеєю якої є створення у структурі кредитних спілок автоматизованого комплексу оцінки фінансового стану КС, котрі мають комунікаційний доступ до цього комплексу через комп'ютерні мережі. Це дозволить об'єктивніше оцінити стан, роль і місце кожної КС у системі кредитних спілок, внесе у процес відносин елемент саморегулювання, відкритості, партнерства, буде своєрідним механізмом колективного захисту економічних інтересів КС.

При побудові системи безпеки важливо враховувати деякі моменти:

- існують три поняття: безпека, швидкість, дешевизна. Будуючи систему, можна обрати два з трьох. Система може виявитись:
 - безпечною і швидкою, але дорогою;
 - безпечною і дешевою, але повільною;
 - дешевою і швидкою, але ризикованою.
- в управлінні діють всі економічні закони і положення, наприклад, ефективність, але розрахувати її складніше, ніж звичайну ефективність, бо ефектом є не прибуток, а економія;
- чим складніший процес, тим більше проблем з безпекою; чим складніше питання, тим дорожче буде коштувати система;
- якщо відсутні інші фактори, необхідно використовувати варіант з найбільшою безпекою. Це правильно при прийнятті будь-яких рішень у бізнесі;
- безпека - інвестиція, а не витрати. Вона коштує дорого, але настає момент, коли подальше вкладення коштів практично не підвищує рівень безпеки. Правильно визначити цей момент - означає працювати ефективно;
- будь-яка система безпеки гальмує розвиток системи в цілому. Єдиний вихід - слідкувати за змінами, змінюватись разом з бізнесом, прогнозувати невідоме.

Джерела та література:

1. Пастернак - Таранушенко Г. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення. Підручник для державних службовців, науковців, студентів і аспірантів вищих навчальних закладів економічного профілю / За ред. Професора Богдана Кравченка. - К.: «Кондор», 2002. - 302 с.
2. Кредитні спілки в Україні: основні засади діяльності. Навчальний посібник. В 2-х книгах. / За редакцією Оленчика А.Я. - К.: УІРФР, книга перша - 652 с., книга друга - 664 с.
3. Економіка підприємств: Підручник / За заг. Ред.. С.Ф.Покропивного. - Вид.2-ге, перероб. Та доп. - К.: КНЕУ, 2001. - 528 с., іл.
4. Завадський Й.С. Менеджмент: Підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.: У 2 т. Т.2. - К.: Вид-во Європ.ун-ту, 2003. - 640 с.
5. Бойчук І.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. - К.: Атака, 2002. - 480 с.
6. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А.В.Шегда, Т.М.Литвиненко, М.П.Нахаба та ін.; за ред.. А.В.Шегди. - 3-те вид., випр. - К.: Знання-Прес, 2003. - 335 с.
7. Мунтян В.І. Економічна безпека України. - К.: вид-во КВІЦ, 1999. - 464 с.